

Vita.

¶ Plynius secundus Veronēsis natus sub Tiberio: patre Celere: matre Marcella: oib⁹ liberali-
bus disciplinis operam dedit: vnus oīz mirifice studiosissimus. Nam perire omne tps arbitrabat: qđ Dictum pfe-
studijs nō impartiret. Opera cōplura ædedit: inqbus multa scrupulosa absoluit. Et nihilomin⁹ causas cō sapiente
aliqñ aditauit Augur fuit. Officia publica administrauit: et pcurator in hispania floruit: maxie sub dignum.
imperatoribus Vespasianis/ Tito nō mediocriter carus: cui libros naturalis historiae dicauit: opus dif-
fufum: eruditum: varium stilo duriusculum fuit opinioni Epicuree nōnunq astipulator: vbiqñ tñ: vis-
tiorū acerrimus isēctator. Perijt sub Tito annō ætatis sexto/ & quinquagesimo Kalen. Nouēb. cū Mis-
seni classē ipio regeret spiritu obstruēto/ clausoq stomacho. (Inualidus. n. illi/ & augustus erat) ex cali-
gine nubis ortæ e vesuuiō monte/ ad quam noscendam ppius accesserat.

¶ Ioannes Britannicus Brixianus Salutem Plurimam
Lucæ Tertio Patricio Brixiano.

¶ De patria. C. Plynij Secundi: qui de naturali historia non minuseleganter. xxxvij. libros q sapiē-
ter conscripsit diu magnum: vt non ignoras Luca Tertii: inter Veronenses/ Nouocomensesq certamē
fuit. Quum vtriq multis/ probabilibusq rationibus conciuem suum esse contenderent. Quæ res de-
niq effecerat: vt cuncti/ q & ante & nostris temporibus in ijs studiis non sine aliqua laude versati sūt:
partim Nouocomensibus: partim Veronensibus suffragia sua ferrent. Multa etenim vtrinq afferebā-
tur vt citra etiā iustam reprehensionem vnicuiq licere: vtrinq sequi partem videretur. Et quantū cō-
isicere poterā: res in ambiguo diu futura erat. Sed veluti diutino excitatus est sōno Matthæus Ruff⁹
Veronensis: vir quidem ætate nostra litteris latinis/ pariter & græcis celeberrimus/ qui non min⁹ stu-
diose q accurate causas patriæ suæ agens/ ita omnibus confutatis: vt videre in eius defensione poteris:
quæ ab aduersariis obisciebant: rem sane multis pbatōibus/ & argumentis eo deduxit: vt iudicio
nostro ijs recte sensisse videat: qui Plynio patriam magis veronam q Nouocomū assignauerit. Vt autē
ipse in eius sententiā tam facile descēdam illud me inter alia potissimum mouet: q animaduerto eos
qui Nouocomensem Plynium affirmāt nominis similitudine deceptos quod iunioris erat. Seniori at-
tribuisse: vt vtrūq indifferenter Nouocomensem nominauerint: quum omnino Iunior Nouocomē-
sis: Senior Veronensis fuerit. Quæ omnia quum ipse Matthæus in appologia sua Hubertim/ elegāter
q complexus sit: re ipsa supsedebim⁹. Illud autem te scire volumus Angelo/ & Iacobo Britānicis fra-
tribus nostris molestum accidisse. q in ipsam Matthæi apologiam ipso die imo articulo inciderunt:
quo iam operi fastigium imponebatur: ita vt cum fere omnes codices titulo Plynij Nouocomēsis im-
pressi essent: pauciq superaret: mutato sine cunctatione titulo: quod reliquum fuit: impressum sit. Id
enim attentissima cura: infatigabiliq studio curarūt vt sexcenti codices Plyniani: quos non taz lucrī
cupiditate: q vt linguæ latinæ dignitas ppagaret: sumptu suo imprimi fecerunt: vt q correctissimi ha-
berentur. Adhibitis enim multis quum exemplaribus: tum multorū castigationibus ita opus pfece-
re: vt iā in eo quod ad emendationem pertineat nihil desiderari posse videat. Hæc autē vt ad te scri-
berem Luca Tertii: illud me maxime hortatum est: q in hac nostra florentissima vrbe neminē prius
cognoscebam (quod omnium pace sit dictum) qui bonarum disciplinarū studiis æque/ ac tu delecta-
retur. Putaui igit tibi iucundū fore: si curarem: vt ipsius Matthæi ruffi defensionem videres. Neq enī
inscius sum: q rerum nouarum soleas esse curiosus indagator. Itaq pro mea in te obseruantia te vehe-
menter rogo: vt rem ipsam ea diligentia/ qua cuncta consueuisti examies: & an Matthæus/ & nos qeī
astipulamur: recte senserimus. Plurimi. n. tuum omnibus in rebus semper iudicium fecimus. Et te p
tua singulari quum doctrina/ & modestia: tum pbitate ita dileximus: vt nobis statuerimus te neminē
nobis esse chariorem: nec id immerito. In te. n. quod de bono phociōe legis placidos/ & misericordes
& liberales: omniq suauitate temperatos mores agnoscimus. Quæ omnia ita me tibi penitus addixe-
runt vt nihil iam mihi sit magis in optatis: q vt aliqñ possim tibi ostendere quantū dignitatem tuam
faciam. Vale: & nos (quod facis) ama plurimum.

Alexander Benedictus phisicus Veronēsis Reuerendo patri Domino
Matthæo Ruffo conciuī suo.

Sal. P. D.

¶ His diebus veronā communē patriam adiuiimus: a. xiiij. anno quo absens fui: maxie illustratā
a quo tpe alia ciuitatis facies mihi visa est. Alij mores: alia igenia: alia templa: alia ædificia: alius cul-
tus: alius deniq viuēdi mod⁹. Tota vndiq interpolata: ita vt eadem nō sit. Ab omnibus tamen siue
nostris necessariis: siue alijs ciuib⁹ bene/ atq benigne susceptus sum. Intercetera Matthæus zuccus
nostri amantissimus et quondam litterario ludo fosi⁹: defensionē illam tuam Plynianam vehemen-
tissimam p ciuitatis nostræ ornamento æditam: nobis legendam dedit. In qua aduersariorū ictus
magnifice/ atq late refellis: omniaq eorū argumēta vana/ irritaq facis. Rationesq omnes futiles: ina-
nesq reddis. Tua vero adeo confirmas: adeo munis: vt nemo sit: vel aduersarius ipse: qui sponte statis teri-
gramen ipsum humi deuolutus nō porrigit. Tibi debent patrij lare s: ciues: et vniuersa res publica/ q

aa. ij.

Dare gramē
victum se fa-

Caſſi Plinii ſecundi naturalis hiſtorie.

nunc ſentit Pliniana incunabula: ortuſq; ſuos cognoscit: conſciuem nunc aſſatur: & intelligit q̄ cōſtā-
tiſſime. Annotauimus tamen / & nos quoq; qui eius medicinam artē indagauimus: nonnulla rerum no-
mia patriā linguā / maternāq; indicāt. Inter multa hec pauca anumeraffe pat ſit palmulaꝝ alū herbā:
ſiſimbrū: vūā taminiā: noīa patrię dūtaxat nota. Obijciūt aduerſarij nūq̄ dixiſſe Ply. i agro Veroneſi
nō: qbus tūdeo neq; dixiſſe nouo comēſi noſtro: neq; patauino: neq; mātuano. Vbi ergo genit? Lapi-
dē itē illū hoīꝝ incuria: etatiſq; inſcitia cōfractū: ſcynō ſine religioe vidim? de quo plura: ac verior ave-
ris attuliſti: nec alq̄ in parte dubitandū ē citra ius deſiderij: qn̄ Pliniꝝ nō certiffima ſit inſcriptio: q̄ de
mortua tuo nutu ad vitā reuocata ē: iniuria tñ maxia debilitata. Hec p tpe dicta ſint. Nā rapti ſcrip-
ſimus. Alia forte in grēcia excitabis. Vale. Venetiꝝ.

Mathæꝝ Rufus Platꝝ in æde diuī Thomæ ciuitatis Veronæ: ſplēdidiffimo equiti: clariffimoq; ſus-
tis / antiſtiti Iuſto: Veronenſium decori. S. P. D.

Icolaus Perottus pōtifex ſipōtinus. vir inter doctiſſimos etatis noſtrę: q̄ in vtrāq; lingua nūe-
roſiſſimi floruerūt: florētq; nemini (vt eiꝝ opa teſtant) poſſi habēd? eloquētiā romanā tñ mī-
ta a græcis traducēdo: tñ nō pauciora ipſe ſcribendo / haud parū illuſtrauit: & auxit. In hac
tepeſtate primꝝ oīꝝ obſcurā illā. ædipo Sybillæ cōiectōribꝝ idigentē: phemiꝝ Pliniani eplaz. interpta-
ri aggreſſꝝ ē & in ea loca q̄piā difficillima qdē ſeſuſq; penitus abſtruſi: atq; recōditi magna diligētia /
magnopꝝ igeniꝝ cacumie i lucē eruit. Vbi (quis ēt id alibi egerit) Pliniū fuiſſe Veroneſē haud inſirmis
argumētis mōſtrauit. Nonnulli nulla i re Perotto conferēdi: glorię ciuitatis noſtrę (vt puto) inuidētes
qbusdā vanis oppinioniſus / falſiſq; teſtibꝝ nixi: veriſſimę tāti viri ſētētię cōtradicere & auſi: & cona-
ti ſūt Quoꝝ leuitatē (ne qd acerbꝝ dicā) nō potui nō vehemētē admirari: qn̄ qdē cū veri nil / aut cer-
ti cōtra poſſit afferre: id affirmare audeāt: qd ſtati cū ipſoꝝ iſcitia demōſtratiōe refelli qat. Fui (ſicut
ſis) i Academia Beſſarionea a Sipōtino altus: cuiꝝ diuini viri bonitati: munificētięq; ſingulari: oīa me
debere acceptū refero. Mea igiꝝ intereſſe putauī: piētiffimi patroni cāꝝ / dignitatēq; niſi ingratiſſimꝝ
& eſſe / & haberi velim: deſelendā atq; tuēdā pigenioli facultate ſuſcipere: & expiri cōtrarias opinio-
nes cōſutare: ad id vel maxime impellēte me cōis patrię reuerētia: cui vniuerſis naturæ muneribus
locupletiffimꝝ: ſupravires debeo. Iniuria. n. illi nō parua fieret: ſi tā clari ciuis ornamēto: tanq̄ altero
ex oculis eruto: quorūdam inaniſus fabellis: & fictis mēdaciꝝ ſpoliatetur: eiꝝ ſuoꝝ nemo ſuppeti-
as ferret. Cū aut tu patrię mirū in modū affectiſſimus ſis: & cūctis tam animi q̄ corporis dotibus / q̄ in
quouis mortaliū deſiderari liceat inter cōciues noſtros eminētiffimus: quemadmodū ei ſummo ſplē-
dori eſ: ita & ad ea q̄ illi gloriā / ac commodum pariant inflammatiſſimus: vt iure pedamētum quo-
dam ipſius / & fortiſſimū ſuſtētaculum dici merearis. Et vt eſt doctrina / faciūdiq; mirabili ſepius Ply-
nium fuiſſe cōciuem noſtrū / ornatiffimęq; copioſiſſimęq; diſſerueris: ppter eaq; eiꝝ ſtatuas / & imagies
in locis publicis ad ornamentum vrbis ponēdas in ſenatu cenſueris / & inſtiteris quale cūq; eſt: qd ac i
re efficere potui ad te ſcripſi: cū rē gatā tibi me facturū ſpans ſi qd tu ſēp ſenſiſti / ac renuiſti: ego quoꝝ
q; pbare ſtuderē: tū vt cū ingenio: ac iudicio oībus i rebus pene diuino maxie polleas: ſi nugas iſtas
non dignas / q̄ in publicū exeāt ex tua ſūma pitia / atq; prudētia iudicaueris: ob eā: quā erga me oſten-
diſ humanitatē: aut tuā eloquētię flumine caſtigando irriges / & adiuues: at oīno ſupprimas: ne male
dicoꝝ morſibus pateāt: Qui Perotto cōtradicētes vir apliſſime Iuſte Pliniū maiorē fuiſſe veroneſē
negant in hūc modū ſcipſere. Cōterraneū caſtrēſe verbū eſſe videt. Hic aut quidā colligunt: Plinium
vt Catullus fuiſſe Veronenſē: ignorantes cōterraneū non tam idem territorium: q̄ eadē reſpicere re-
gionem. Cum vero & Suetonius / & Hieronymus: & deniq; priſci oīſ illū nouo comenſem fuiſſe di-
cant. Cōterraneū eiꝝ dē regionis accipiamus cū ſe pſerti Plinius romanū pſiteat. Hæc illinos / q̄ Ply-
nū fuiſſe veroneſē: non Nouo comenſem pbare volumꝝ. In primis dicta teſtiū qbus nitunt cōſuta-
bimus deinde q̄ leuiter moti ſint: & p̄cipites in hanc ſentētiā ierint oſtēdemus: ſiue cōterraneus eadē
regionē: ſiue idē territorū denotet: Pliniū veronenſē fuiſſe docebimus Suetoniū / & Hieronymum
teſtes citant. Ego vt vez ingenuę fatear Suetoniꝝ librū de viris illuſtribus: ex quo teſtimonium pro-
ferunt: nūq̄ vidī: nec qui viderit (quis non paucos ex doctioribus noſtri t̄pis interrogaueri) audiui q̄q̄
Verba aut illa / q̄ eiꝝ auctoris eē dicūt / & in primis chartis oīꝝ pene codicū Plinianoz mēdoſe notata
ſūt in voluminibus quorūdā / qui de religione noſtra ſcripſerūt: inſerta iueni: quorū ad iumētō ſit: vt ve-
ritas rei de qua controuerſia eſt: fallaciꝝ quorūdā quaſi ſubmerſa: in lucē emergat. Vincētius: quem
hiſtorialē vocāt in ope ſuo: vbi tractat de vita Traiani imperatoris: hec verba / q̄ ſcribit eſſe Suetoniꝝ
Tranquili in catalago virorū illuſtrū: ſic recenſuit. Plinius ſecundus: equeſtribus militiꝝ induſtrię
fūctus pcuraciones quoq; ſplēdidiffimas / atq; continuas ſumma integritate adminiſtrauit. Diuus
etiam Antonius præful florētinus: eadē ad verbū in ſuis chronicis poſuit. Suetonius in verbis: ſi Sue-
toniꝝ ſunt: Plinium Nouo comenſem nequaquā nominat: immo cū ſecūdum dicit: Veronenſem potius

Suetoniꝝ Pliniꝝ
ni. vt volunt
mono. dixit.

ostendit. Nā secundorū domus (vt pluribus vetustis monumētis docebim⁹) Veronēsis fuit. Dicitio illā Nouocomēsis: qua aduersarij cōtra nos armatur: fraudulenter addita fuit. Per has. n. fraudes: qñ ap-
to Marte nō successisset. Plynū suffurari Veronēsis tñ est. S; volumina ipsa Vicentij atq; Antonij
sine illo verbo Nouocomensis. p nobis testificant: hunc primū testē falsū; & null⁹ roboris eē qñ Ply-
niū Nouocomensē vt iactāt mīme dicit. in textu ēt Diui Hieronymi: quē alterū testē adducūt: nō mī-
nor falsitas est in traductiōe. n. Eusebij Cēsariēsis: anno. xij. Traiani hęc verba sunt Plynij secundus
Nouocomensis orator / & hystoricus insignis habet: cui⁹ plurima igenij opa extant. Hacten⁹ ille. Ad-
uersarij qrentes plynū cōtra ius nobis auferre: clausulā hāc addiderūt. Perijt dū iussit vesuuiū: q in vē-
tustis codicibus nō est: q; plynus secundus Nouocomensis orator / & hystoric⁹ insignis fuerit: cui⁹ pluri-
rima ingenij opa extarēt: nō negam⁹. Fuit. n. hic nepos Veronēsis: & p adoptionē fili⁹: qvt ipse Hiero-
nymus ponit. Traiani tpe claruit: q; idē Nouocomēsis in incendio vesuuij perierit: negamus Subdita fue-
rūt verba illa: vt apparet Veronēsis: q; pijt in vesuuiio Nouocomēse fuisse: q; ficta sint p; . Nō. n. cuj
verbis Hieronymi quadrāt: immo statim ostēdunt ipsū sibi cōtradicare. Hieronym⁹ pmittit: q; pri-
mo anno Titi mōs Vesuuius tñ ex se iecit incendij: vt regiones vicinas cū hoibus exureret. Igit si vesu-
uius arsit primo anno Titi / & plynus pijt dū ardentem vesuuium videre vult: perijt primo anno Ti-
ti. Quō ergo idem ipse potuit esse sup; . anno. xii. Traiani: cū a primo Titi ad duodecimū Traiani.
Interfuerint annivnde. xxx. / Diceret aliquis: arsit etiā vesuuius Traiani principatu: licet Hieronym⁹
de hoc nō meminerit: tūc q; Plynus pijt. Et famonicus serenus: vt Macrobius ait: Plynus maiorē ad-
vsq; Traiani etatē puenisse affirmat. Esto arserit vt iubet: & si nullus auctor id testat: pbabit tñ Ply-
niū maiorē nullo pacto ad tpa Traiani puenire potuisse. Iunior q impāte floruit ad cor. Tacitus scri-
psit q; qñ vesuuius cōflagrauit: vbi auunculus pijt: ipse agebat annū duodeuigēsimū. Idē ineunti pri-
cipatū Traiano: Cōsul gratias egit: vt ex panegyrico liquet. Ergo qui cōsul fuerat i initio impij Tra-
iani non potuit eius anno. xij. agere annum duodeuigēsimū: nisi suis illū hērbis / & incātationib⁹: vt ē
in fabulis: reiuuenescere Medea fecisset. Ad hēc iunior ipse sub domitiano iā grādis natu causas egē-
rat & magistratus gesserat: si fuerat cōsul sub Traiano: si iā grādis natu sub Domitiano: si duodeuigē-
simū agebat annū flagrāte vesuuiio: vbi auunculus pijt: necesse est hoc fuerit impante Tito. Ergo ma-
ior qui veronēsis fuit: ad impij Traiani puenire nequiuit. Et q; nō puenerit ex verbis Quintiliani in
quarto patet: quibus ostēdit: q; Plynus iā obierat: qñ primis annis Domitiani: opus suum ipse cōdes-
bat. Cum inquit. Et scripsit de eadez materia nō pauca Cornificius: aliqua Stertinius nō nihil pater
Gallio: accuratius vero priores Gallione celsus: & Lenas: & etatis nostrę virginius. Plynus Tutilius:
Sūt & hodiā clari eius opisauctores: q si oīa cōplexi forēt: cōsuluissent labori meo. Præterea Plynus
vixit tñ annis sex & qnq; ginta. Ipse i nouo die de margaritis tractās ait. Lolīā Paulinā q fuit Caij prin-
cipis Matrona: nec serio qdē / aut solemni ceremoniarū aliquo apparatu: s; mediocri ēt spōsalū: cōna
vidi smaragdīs / margaritisq; optā. Ab vltimo āno Caij ad duodecimū impij Traiani: colligunt āni se-
ptuaginta: qñ eā cōnā vidit Plynus: aliquot iā nat⁹ fuerat ānos: vtpote qui sub Tiberio Apionē grā-
maticū: vt in trigesimo oñdit: adolēscēs viderat. Cōstat igit & textū sicut dixim⁹ vitiātū eē: & hūc quo-
q; testē inualidū reddi. Et in Macrobio (nisi librorū culpa ē) errorē esse: qñ Plyn⁹ maior principatū
Traianividerenullo mō quieuerit. Ideoq; id nomē Nouocomēsis nō ad ip̄s sed ad minorē ei⁹ nepotē
pertinere: qui Traiani tpe fuit. Testibus: vt arbitror foeliciter pstratis: quippe pbatū ē: eos
corruptos subornatos / & falsarios eē: aduersariosq; minime iuuare: restat vt hoīz hac in cā leuitatez si-
cut polliciti sum⁹: apiamus. Ai aduerte qso. Aiunt Suetoniū: & Hieronymū / & deniq; priscos oēs dice-
re Plynū fuisse Nouocomēsem: statimq; subiūgūt: q; ipse romanū se pfiteē. Si Suetonius / & Hierony-
m⁹ / & deniq; prisci oēs Plynū Nouocomensē dicūt: quō roman⁹ fuit? Si ipse romanū se pfiteē: quō nō
uocomēsis esse potuit. O delirā & ridiculā leuitatē. O incōstantiam puerilibus filimā altercatiōibus:
mō nouocomensē: mō romanū Plynū asserūt: & dū verē Perotti sentētiā aduersarij: veritatēq; offusca-
re. & patriā nostrā splēdore sui cluis fraudare nitūt: neq; in hac / neq; i alia parte stabiles sibi ipsis mā-
nifestissime se repugnāt: neq; suis cōfodiunt telis. Præterea si prisci oīs illū nouocomensē fuisse dicūt
vbi hoc. Cur locū aliquē nō indicarūt: vt prisci credētes: herbā darem⁹. O extremā arrogantiā. O te-
meritatē ipudētissimā: iactāt priscos oēs id dicere: qd adhuc nemo tēpestare nostra: qtuuis pit⁹ studio
susue: laboriosissime inuestigādo repire sciuerit: quasi aut soli priscos legerint: aut soli intellexerint.
Cōterraneū etiā nō minori temeritate cōtra opinionē quā defendere studēt nō idē cōtēdūt territoriū
s; eandē denotare regionē. Prætermittamus: q; ipsoz fuisse: vbi nā hoc vocabulū in ea significatiōe.
quantā certā definiūt legerit docuisse. Sed esto significet eandē regionē: hoc modo Plynus: vt volūt
Nouocomēsis nequaquē potuit. Nā cū in qrtō Italiā in certas regiōes describat. Comū in noua: quā
appellat transpadanā. Veronā vero in decima: quā appellat. Venetiā collocat. Ergo Plynus ex deci-

ds
Taxat q ppe
ra Suetoniū
in testimoniū
um citant:

Caſſi Plynii ſecundī naturalis hiſtorie.

ma fuit: ex qua Catullus nō ex noua: vbi Comū est. Cōterraneus: vt breuiter agamus: significat eius-
dem territorij: sicut ex verbis ipsius Plinij sole clarius patet: cū inquit. vt obijcere moliar Catullū cō-
terraneū meum. Catulo n. nō Verona: s3 symio in territorio veronēsi natale solus fuit. Nec quisq; hac
in re maioris fidei esse debet: q̃ Catullus ipse: qui de illa peninsula canēs ait. O quid solutus est beati-
curis: Cū me^o onus reponit: ac pegrino labore fessi: venimus larem ad nostrū. Cōterraneū itaq; recti-
dixit: q̃ dixisset cōciuem: quasi ex eode3 territorio/nō ex eadem vrbe natum: quā opiniones sequit &
Laurentius Valla in litteratura nostro æuonemini fecūdu3: & Angelus politianus vir/ & ipse doctri-
singularis/ qui in sua centuria. Catulū Veronenfium cōterraneū3 dixit. Et Landinus: qui plinium in
linguā vulgare vertit: & cōterraneum cōpatriotā vertit. Garin^o etiā & pleriq; alij ex iuniorib⁹ doctis-
simi quidem cōterraneo. p. cōciue vsi sunt. Siue igit conterraneus significet ex eodem territorio: siue
ex eadem regione plinius Veronenfius fuit. Quod & cōmunis omniū3 iā diu consensus/ qui nō sine cā
inualuit: & Perrarcha/ & Pius Pontifex Maximus: & Blōdus fluuius: & nō pauci alij maioris omnes
auctoritatis q̃ calumniatores nostri ostendunt: qui suis in operibus Plinium veronensem scripserunt
Et vetustum marmor illud: quod in vrbe nostra ad ædem diui Blasij visitur confirmat. Ex quolice
multum debilitato: pulcherrimis litteris priscis grādiusculis: hæc verba colligi possunt.

¶ Plynius secundus Augu. Leri. Patri. Matri. Marcellę testamēto fieri iussit. Nomen p̄ris cū iactu
ra quorū dā aliorū verborum dimidiatū est. Sed p̄cipiū fuisse nomē in. er. tertię declinatiōis: vt celer:
quid clarius: quid manifestius: qd. p̄babilis adduci/vel ostendi posset: q. Plynius Veronensis fuerit:
q̄ huiusmodi faxū. Si Veronēsis nō fuisset: vt qd. Romę degens: parentibus (sicut litterę idicāt) Mo-
numentū in vrbe Verona: & nō potius Nouocomi: si eius patria fuisset: ad æternā memoriā testamē-
to fieri iussisset. Nisi quis nouocomo Veronā marmor illud aduectū dixerit: quod q̄uerissimile sit in-
specto trūco: prudentium iudicio relinquo. Innumera etiā alia marmora Epitaphijs / & diuersis titu-
lis inscripta: multis in locis agri Veronēsis: familiā secundorū Veronēse fuisse declarāt: q̄ oia nūc recē-
suisse supuacū duxi satis existimās duo/vel tria testificationis grā subiecisse. In castellomontis aurei
sic est. Lellę clāmentinę vxori incōparabili. Q. Furius secūsus maritus: & sibi viuius fecit.

Functa iaces hic: sed vivis: viuesq; secundo

Lella tuo: debent nec benefacta mori.

Te Tellus: sanctosq; precor pro coniuge manes

Vosite placidi: tu leuis offa tegas.

In villa franca sic est

L. Aquilius secundus, L. Aquilo Charitoni; & publicæ veneriæ parent, pient.

In valle polyzela: in e de Diui Ambrosij sic est.

Calpurnia. L. F. Prisca. libi. & L. Calpurnio quadrato patri Valerij. C. F. secundæ matri. L. Calpurnio Prudeti fratri. VI. VIR. AVG.

Ex hoc postremo: non ne oñdĩt Valeriam secundã Calpurnie matrẽ fuisse. C. Plinii secundũ filiũ nus-
ptam. L. Calpurnio quadrato. Nã leguntur duę iunioris epistolę ad calpurnias : altera qua congĩtur:
q̃ eam in campaniã valitudinis grã secedentem subsequi nõ potuerit. Altera qua eaz hortatur: vt fre-
quẽtissime scribat. licet eius litterę ita ip̃s delectent: vt torqueãt. Quibus epistolis patet Pliniũ ad fe-
minam charitate/ & necessitudine coniunctã scribere. Calpurnia. n. ipsa nata erat ex Valeria secunda
C. Plinii senioris filia. Inuenire ẽt est: eiusdẽ iunioris eplaz ad Calpurniũ Calpurnię patrẽ qua oñdit
q̃to ipsius desiderio teneat: q̃ ab eo abesse nõ cõsueuerit. Visunt ẽt in æde diui Georgij Capitõis mo-
numeta: ad quẽ de hystoria cõponẽda iunior ipse rescribit. Et in tẽplo oĩs sanctorũ caltri rupti: monu-
mẽtũ Arrię: cuius noĩs in vltiõde Heluidij Plinius mentionẽ facit. E gbus oĩbus abũde patet. Secun-
dos fuisse Veronẽses: & habuisse rus suũ in valle polyzela. Sed de his hactenus: qñ fatis (ni fallor) p̃stã-
tissimæ iustæ: si non summa eloquẽtia: sũma grauitate/ ac verborũ p̃dere: put rei dignitas postulaf-
set: eo q̃ nulla/ vel mima dicẽda facultas in me sit: saltẽ itẽgra fide: mẽra veritate: demonstrasse puto:
ea q̃ nobis: vt de possessione clarissimi ciuis nrĩ nos deturbaret obijciebant: falsa: vana: ridicula: & sine
rõne ficta esse. Ideoq; nihil faciẽda tãq̃ nõ officiẽtia. Pliniũq; nobis vt laborabãt: nõ auferẽtia: cum fal-
si testes nõ sint admittẽdi: p̃terea oñdĩmus hoĩm leuitatẽ: qui p̃ arbitrio: mō aiũt: mō negãt: nil certũ
habentes: quo suam p̃tinciã tueantur. Docuimus etiam siue contrariũ significet ex eadẽ regiõde
siue ex eodẽ territorio. Pliniũ Veronẽsem esse. Quo circa facessant iã q̃ cõtrariũ defendere frustra co-
nant: erubescant: taceãt: cedãt: nec amplius certent. Pliniũq; maiorẽ nobis Veronẽsib⁹ (vt vere noster
est) dimittant: immo & minorẽ quoq; qñ ipsemet eẽ noster aptissime testatur. Cũ inq̃ recte fecisti: q̃
gladiatorũ munus Veronẽsibus nostris. p̃misisti. Nostros (dixit) vt consanguineos/ & conciuẽs. Fuit
ẽm (vt supradictũ est) senioris ex sorore nepos/ & adoptatus ab eodẽ. Vnde licet Nouocominar⁹. No-
uocomensis dict⁹ sit: adoptionis tamen iure Veronensis etiam fuit. Dicãt itaq; aduersarij quicqd̃ ve-

Vita.

lunt. Nos ambob⁹ Plinyis: necnō antiq⁹ marmoreis titulis fidelissimis testib⁹. Petrarche: Vallæ Pē-
rotroq⁹ & alijs eruditissimis viris. Pliniū Veronensem affirmatibus: fidez indubiā habem⁹: Vale o &
psidiū & dulce dec⁹ patriæ vitāq⁹ Plinijsuscriptā legito. ¶ Caius Plinius marco suo salutem.

PErgratū ē mihi q⁹ tā diligēter libros auūculi mei lectitas: vt heī oēs velis q⁹ sint oēs
Fūgar idicis ptib⁹: atq⁹ ēr quo sint ordine scripti: notū tibi faciā. Est. n. hēc quoq⁹ studiosis
nō iniucūda cognitio. De iaculatiōe e q⁹stri vn⁹. Hūc cū p⁹fe⁹ alē militaret: pari īgenio cu-
raq⁹ cōposuit. De vita Pōponij Secūdi duo: a quo singulariter amat⁹ hoc memorię amici
quasi debitū mun⁹ exoluit. Belloz germaniæ. xx. quib⁹ oīa q⁹ cū germanis gessim⁹ bella collegit. In-
choauit cū in germania militaret: sōnio mont⁹. Astitit. n. ei q⁹scēti. Drusi Neronis effigies: q⁹ germa-
nię latissime victorib⁹ perist. Cōmēdabat memoriā suā: orabatq⁹ vt se ab iniuria obliuionis assereret
Studiosi tres: quos ī sex volumia ppter āplitudinē diuisit: qb⁹ oratorē ab icunabul⁹ instituit & p⁹scit:
Dubij sermonis octo scripsit sub Nerone nouissimis annis: cū oē gen⁹ studioz paulo liberi⁹ & credi-
us piculosū seruit⁹ fecisset. A fine Aufidij Bassi. xxxi. Naturæ hystoriarū. xxxvij. op⁹ diffusū: eruditū
nec min⁹ variū q⁹ ipa natura: Miraris q⁹ tot volumia multa q⁹ i his tā scrupulosa hō occupat⁹ absolue-
rit: Magis miraberis: si scieris illū aliquādiu causas aditasse. Decesisse āno sexto & quinquagesimo
Mediū tēp⁹ disteritū īpeditūq⁹ qua officijs maximis: qua amicitia principū egisse. S⁹ erat acre inge-
niū: īcredibile studiū: sūma vigiliātia Lucubrare a vulcanilib⁹ īcipiebat: nō auspicādi causa: sed susti-
nendi statim a nocte multa. Hyeme vero ab hora septima: vel cū tardissime octaua: sēpe sexta. Erat
fane sōni paratissimū. Nōnūq⁹ etiā iter ipa studia instātis & differētis. Ante lucē ibat ad Vespasianū im-
peratorē. Nā ille quoq⁹ noctib⁹ vtebat⁹. Inde ad delegatū sibi officiū. Reuersus domū qd reliquū tē-
poris studijs reddebat. Post cibū sēpe quē interdiu leuē & faciliē vterū more sumebat: æstate si quid
ocij iacebat ī sole liber legebat⁹ ānotabat: excerpibatq⁹. Nihil. n. vnq⁹ legit: qd nō excerpere. Dicere
etiā solebat nullū eē librū tā malū: vt nō aliqua pte pdesset. Post solē plerūq⁹ frigida aqua lauabatur
Deinde gustabat: dormiebatq⁹ minimū. Mox quasi alio die studebat ī cēnē tps. Sup hāc liber lege-
bat⁹: annotabat & quidē cursim. Memini quēdā ex amicis cū lector qdā pnūtiasset pperā reuocasse:
& repeti coegisse. Huic auunculū meū dixisse: intellexeras: Nēpe cū ille annuisset: Cur ergo reuoca-
bas: Decē ampli⁹ versus hac tua appellatiōe pdidim⁹. Tāta erat p⁹simonia tēporis. Surgebat æstate
a luce. Cœna hyeme ītra primā noctis & tanq⁹ aliqua lege cogēte. Hēc inter medios labores vrbisq⁹
fremitū. Incessu solū balinei tēpus studijs eximebat⁹: Cū dico balinei de interiorib⁹ loquor. Nā dū di-
stringit⁹: tergītq⁹ audiebat aliquid: aut dictabat. In itinere q⁹si solutus cæteris curis. huic vni vacabat
Ad latus notarius cum libro & pugillaribus: cuius manus hyeme manicis muniebat⁹: vt ne celi qdē
asperitas vllū studijs tēpus eriperet. Qua ex causā romæ quoq⁹ sella vehebat⁹. Repeto me correptus
ab eo cū ambulare. Poteras inquit has horas nō perdere. Nam perire oē tempus arbitrabat⁹: qd stu-
dijs nō impartiret. Hac intētiōe tot ista volumina peregit: electorūq⁹ cōmētarios. clx. mihi reliquit.
Opistographos qdē minutissimis scriptos. Qua ratiōe multiplicat hic numerus. Referebat ipse po-
tuisse se cū pcuraret vēdere in hispania hos cōmētarios Lartio Licinio. cccc. milib⁹ nūmū: & tūc alij
quāto pauciores erāt. Nōne videt tibi recordanti quātū legerit: quātū scripserit: nec in officijs vllis:
nec ī amicitia principū fuisse: Rur⁹ cū audis qd officiorū studijs laboris īpēderit: nec scripsisse satis:
nec legisse: Quid est enī qd nō ille aut occupatiōes īpedire: aut hēc istātia nō possit efficere: Itaq⁹ so-
leo ridere cū me quidā studiosū vocāt: qui si cōparet illi: sim desidiosissim⁹. Ego aut tū quē partim
publica: partim officia amicorū distringūt. Quis ex istis q⁹ tota vita litteris assidēt collar⁹ illi non q⁹si
sōno & iertij dedit⁹ erubescat: Extēdi epistolā cū hoc solū qd requitebas scribere destinasset: quos
scilicet libros reliq⁹set. Cōfido hēc tū quoq⁹ tibi nō min⁹ grata q⁹ ipsos libros futura: q⁹ te nō tātū ad
legendos eos: verū etiā ad simile aliquid elaborādū possunt æmulationis stimulis excitare. Vale.

¶ Suetonij Tranquilli In libro de Viris illustribus.

Plinius Secund⁹ Nouocomēsis equestris⁹ militijs idustrie fund⁹. pcuratiōes quoq⁹ splē-
didissimas atq⁹ cōtinuas sūma ītegritate administravit. Et tū liberalib⁹ studijs tāta ope-
rā dedit: vt nō temere quis plura in ocio scripserit. Itaq⁹ bella oīa quæ nunq⁹ cū germanis
gesta sunt. xx. voluminibus compræhēdit: item naturalis hystorię. xxxvij. libros absoluit. Perist clas-
de campaniæ. Nam cum missenēsi classi præesset: & flagrante vesuuiio ad explorandas propri⁹ cau-
sas liburnitias p⁹rendisset: neq⁹ aduersantibus ventis remeare posset: vi pulueris ac fauille oppressus
est. vel vt quidā existimant a seruo suo occisus: quem deficiens æstu vt necem sibi maturaret oraue-
rat. Hic in illis libris. xx. milia rerum dignarum ex lectione voluminum circiter duum milia cōple-
xus est. Primus autem liber quasi index. xxxvi. librorum sequentium confumationem totius operis:
& species continet titulorum.

¶ Caius Plinius Tacito Suo Salutem.

aa. iij.

Caii Plinii secundi naturalis historie

PEtis ut tibi auiculi mei exitu scribam: quo veris tradere posteris possis. Gratias ago. Nam vi-
deo morti ei⁹ si celebres a te immortalē gloriā esse ppositā. Quāvis em̄ pulcherrimae cla-
de terras: ut ppli ut vrbes mēorabili casu quasi sēp victurus occiderit: quāvis ipse plurā
scripserit: plura tñ ppetuitati ei⁹ scriptorū tuorū eternitas addet. Egdē beatos puto qbus
deorū munere datū est aut facere scribēda: aut scribere legēda. Beatissimos vero qb⁹ vtrūq. Hoz in
nūero auicul⁹ me⁹ & suis libris & tuis erit. Quo libētius suscipio deponco etiā qd inuigis. Erat misse
ni: classēq. iperio p̄sens regebat. ix. Kalē. hora fere septia mater mea idicat ei apparere nubē inusita-
ta & magnitudie & specie. Vfus ille sole: mox frigida: gustauerat iacēs: studebatq. Poposcit soleas.
Ascēditq. locū: ex quo maxie miraculū illd cōspici poterat. Nubes icertū pcul & ituetib⁹ ex quo mō-
te: vesuuiū postea fuisse cognitū ē: oriebat. Cui⁹ similitudinē & formā nō alia res magis q pin⁹ exp̄-
ferit. Nā lōgissimo velut trūco flata i altū gbusdaz ramis diffundebat. Credo & recēti spiritu euecta:
dein senescēte eo destituta: aut etiā pōdere suo victa i altitudinē vaneſcebat: cādida interdū: interdū
sordida & maculosa: put terrā cinerēue sustulerat. Magnū & ppiusq. noscendū ut eruditissimo viro
visū. Iubet liburnitiā aptari. Mihi si venire vna vellē facit copiaz. Respōdi studere me malle: & forte
ipse qd scriberē dederat. Egrediebat domo: accepit codicillos: retinā encasti iminēte piculo exter-
ritā: nauicula ei⁹ subiacebat: nec vlla nisi nauib⁹ fuga: ut se tāto discrimini eriperēt orabat. Vertit il-
le cōsiliū: & qd studioſo aīa ichoauerat: obit maximo. Deducit quadriremes: ascēdit ipse non retine-
modo. Sz multis erat em̄ frequēs amoenitas: ore Latur⁹ auxiliū pperat. Alij territi fugiūt. Rectū ipse
cursū rectaq. gubernacula i piculū tenet. Adeo solut⁹ metu: vt oēs illi⁹ mali mor⁹ oīs figuras vt dep-
hēderat oculis dictaret: enotaret. Iā nauib⁹ cinis iciderat: quo ppi⁹ accederet calidior & dēſior. Iaz
pumices ēt nigri ābustiq. & fracti igne lapides. Iā vadū subitū ruinaq. mōris: littora obſtātia. Cū dā-
ti paulū an retro flecteret: mox gubernatori vt ita faceret monēti. Fortes igt fortuna iuuat. Pōponia
nū pete: stabijs: erat: dirimit: sinu medio. Nā cēsim circūactiscruatiscq. littorib⁹ maxia re ifūdī. Ibi
qū nōdū piculo appropinquāte cōspicuo tñ: & cū creſceret pxio sarcinas cōtulerat in nauis art⁹ fu-
gā: si cōtrari⁹ vēr⁹ reſediſſet. Quo tūc auicul⁹ me⁹ secūdissimo iuect⁹ completū trepitātē: cōsolaf:
hortaf: vtq. timorē ei⁹ ſua ſecuritate leniret: deſerri in balneū iubet: lot⁹ accubat: cēnat atq. hylaris
aut quod eſt æque magnū ſiſis hylari: interim e vesuuiū mōte plurib⁹ locis latissime flām atq. incē-
dia relucebāt: quorū fulgur & claritas tenebras noctis excipiebat. Ille agreſtiū trepidatione ignis re-
lictos deſertaſq. villas p ſolitudinē ardere in remediū formidinis dictabat. Tūc ſe quieti dedit & qe-
mini obuerſabāt: audiebat. Sz aera ex qua diæta adibat: ita iā cinere mixtiſq. pumib⁹ oppleta surre-
xerat: vt ſi lōgior i cubiculo mora eēt: exit⁹ negareſ. Excitat⁹ pcedit: ſeq. Pōponiano ceteriſq. q pui-
gilarāt reddit i cōe cōſultāt: itra teſta nō ſubſiſtāt: an in apto vagētur. Nā crebris vaſtiſq. tremorib⁹
teſta nutabāt: & qſi emota ſedib⁹ ſuis nūc huc nūc illuc abire aut reſerri videbant. Sub dio ruſ⁹ qū
leuiū ex eoſq. pumicū caſ⁹ metuebat: qd tñ malloz collatio elegit. Et apd illū qd rō rationē apd
aliostimorē timor vicit. Ceruicalia capitib⁹ i poſita linteis cōſtrigunt. Id munimētū aduerſ⁹ icidētia
fuit. Iā dies alibi illic nox oib⁹ noctib⁹ nigrior: dēſiorq. quā tñ faces multæ variaſq. lumina ſolebant.
Placuit egredi i litt⁹: & ex pxio aſpicerē & qd iā mare admitteret: qd adhuc vaſtū & aduerſū pmane-
bat. Ibi ſup abiectū linteū recubās ſemel atq. iteſq. frigidā aquā popoſcit: hauſitq. Deinde flām flā-
mazq. pñūci⁹ odor ſulphuris alioſi fugā vertūt excitāt illū. Innix⁹ ſeruis duob⁹ aſſurrexerūt: & ſtatī
cōcidit. Vt ergo cōiecto craſſiore caligine ſpiritu obſtructo: clauſoq. ſtomacho: q illi natura iualid⁹
& anguſt⁹ & frequēter iteræſtuās erat. Vbi dies reddit⁹ is ab eo quē nouiſſime viderat terti⁹: corp⁹ i
uentū integrū: opertūq. vt fuerat indutus. Habitus corporis quieſcēti ſimilior q defuncto. Interim
miſſi ſen ego & mater. Sz nihil ad hitoriā. Nec tu aliud q de exitu ei⁹ ſcire voluiſti. Finē ergo faciāz.
Vnū adiiciā: oīa ea qb⁹ interfuerā: quæq. ſtatim cū maxime vera memorant: audierā vera pſecutus:
tu potiſſimū excerps. Aliud eſt. n. eplām: aliud hystoriā: aliud amico: aliud oib⁹ ſcribere. Vale.

¶ Item Tertulliani In Apologetico.

Plini⁹ ſecūd⁹ cū quādā puinciā regeret: & i magiſtratu plurimos chriſtianoꝝ interficeret
multitudine eorū pterritis quaſiuit de Traiano qd factū op⁹ eēt: nunciās p̄ter obſtina-
tionē ſacrificādi & ante lucanos coetus ad canēdū cuidā chriſto vt deo: nihil apd eos repe-
riri. P̄tērea ad cōſerādā diſciplinā verari ab his homicidia: furta: adulteria: latrocinia: & his ſimi-
lia. Ad quē cōmotus Traianus reſcribit: hos quidē ingrendos nō eſſe: oblatos vero puniri oportere.

¶ Item Ex Libris De temporibus Eusebij Cēsariensis.

Plinius ſecūdus Nouocomenſis Orator & hystoricus inſignis habet: Cuius plurima inge-
nij opera extant. Petijt dum inuiſit veſuuium.